

СЕКЦІЯ 1

ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

ВІСЛОГУЗОВА МАРГАРИТА ДМИТРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»

РОЗШИРЕННЯ СУБ'ЄКТНОЇ СФЕРИ ДІЇ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Процеси глобалізації та інтеграції впливають на розвиток суб'єктної сфери дії міжнародного права. В умовах сьогодення питання суб'єктної сфери дії міжнародного права потребує врегулювання, оскільки остаточне з'ясування даного питання сприяло б подоланню суперечностей та невідповідностей у доктрині міжнародного права та подальшому закріпленні фізичних осіб та транснаціональних компаній як ймовірних суб'єктів міжнародного права.

Дослідженням питання суб'єктної сфери дії міжнародного права в різні роки займалися такі відомі вчені як: Буткевич О. В., Лукашук І. І., Броунлі Я., Шварценбергер Г., Вітторія Ф., Суарес Ф. та інші. Однак, деякі питання залишилися поза межами їх досліджень.

Розширення суб'єктної сфери дії міжнародного права можливе за рахунок включення фізичних осіб та транснаціональних компаній до переліку суб'єктів міжнародного права.

Для з'ясування питання визнання правосуб'єктності фізичних осіб нам слід звернутися до доктрини загального права, яка визнає фізичних осіб суб'єктами міжнародного права. Відповідно до цього фізичні особи наділяються правами та обов'язками на міжнародній арені, а також мають належні механізми їх реалізації.

Фізичні особи мають змогу виступати стороною в суді проти держави. Це право гарантоване їм згідно з Міжнародною конвенцією про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. У даному випадку фізичні особи мають право подати скарг щодо ліквідації расової дискримінації.

Ще одним важливим аргументом, що свідчить про необхідність включення фізичних осіб до переліку суб'єктів міжнародного права є їх можливість нести міжнародно-правову відповідальність за: злочини проти миру, людяності; воєнні злочини;

агресивні дії і такі, що до них прирівнюються (геноцид, расова дискримінація, піратство).

Аналіз практики Європейського суду з прав людини дає можливість стверджувати, що у справах проти держави громадяни стають повноправними учасниками міжнародних відносин. Окрім цього слід зазначити, що рішення Європейського суду з прав людини від 05.02.1963 р., безпосередньо визнає громадян держави як повноправних суб'єктів міжнародного права [2, с. 75].

Розглядаючи питання віднесення транснаціональних компаній (далі – ТНК) до суб'єктів міжнародного права слід також зважати на доктринальні напрацювання західної школи права, яка визнає ТНК суб'єктами міжнародного права.

На сьогоднішній день ТНК вирішують не тільки економічні питання, а й політичні, які стосуються міжнародного співробітництва. Держави намагаються врегулювати діяльність ТНК відповідно до свого чинного законодавства. На даний час існує велика кількість міжнародних документів, які регламентують діяльність ТНК (наприклад – Хартія економічних прав та обов'язків держав, Кодекс поведінки транснаціональних корпорацій та ін.). Однак, ТНК не самі створюють ці норми.

На думку вчених, таких як: Макдугал М., Фрідман В., Тускоз Ж., які виступають за визнання міжнародної правосуб'єктності ТНК намагаються здійснити це через закріплення поняття «квазіміжнародного права». Вони вважають, оскільки, ТНК не підпадають під контроль жодної правової системи, тому для регулювання їхньої діяльності слід заключати договори між корпораціями та державами, які будуть виступати міжнародними-приватними контрактами. Ці договори й стануть джерелами «квазіміжнародного права» [1, с. 340].

Отже, з наведених вище аргументів можна дійти висновку, що фізичні особи мають усі складові елементи міжнародної правосуб'єктності, а саме: правоздатність, дієздатність і деліктоздатність, а в ТНК ряд з цих елементів є відсутнім. Тому визнання міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб повинно стати наступним ключовим етапом в розвитку міжнародного права, а врегулювання питання правосуб'єктності ТНК потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії. Київ : Либідь. 2002. 605 с.
2. Кучерук Н. С. Фізична особа як суб'єкт міжнародного права. Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матеріали четвертої міжнар. наук. конф. (м. Одеса, 8–9 лист. 2013 р.) ; відп. за випуск к.ю.н., доц. М. І. Пашковський; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс. 2013. С. 73–76.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Мануїлова К. В.